

Sociaal onrecht als grote inspiratiebron

De magie van het moment

Spectrum

BN DeStem zaterdag 7 maart 2015

Fotograaf Piet den Blanken voelt zich journalist, geen kunstenaar. Toch wordt hij steeds meer in de artistieke hoek gedrukt. 'De krant is mijn podium, niet de muur van een galerie.'

De fotoshoot, voorafgaand aan het interview, mondde op de fraaie Kloostertref uit in een soort van duel. 'Model' en fotojournalist Piet den Blanken pakt zijn eigen camera en zoemt op zijn beurt in op zijn collega Ron Magelse.

U gaat nergens heen zonder uw camera?
„Ik ben een ouderwetse fotograaf, die altijd zijn camera meedraagt. Ik zie voortdurend dingen die ik wil fotograferen. In de jaren '80 was ik met journalist Kees Boonman in Nicaragua, waar een Amerikaanse invasie dreigde. 's Avonds gingen we wat drinken en had ik mijn camera op mijn hotelkamer laten liggen. Toen zei Kees: 'Maar wat als nu de Amerikanen binnenvallen, wat zeg je als je zonder foto's daarvandaan wilt komen?' Als ik nu wel eens zonder camera de deur uitga, moet ik daar aan denken: Wat als de Amerikanen binnenvallen...\" (lacht)

U woont al decennia in Breda, maar bent geboren in Wijbosch, bij Schijndel. Hoe was uw jeugd?
„Mijn ouders waren keuterboertjes. Een deel van het boerderijtje heb ik nog in bezit. Van een washok is een vakantiehuisje gemaakt. Het is een mooie omgeving, ligt in wat nu een natuurgebied is. Ik kom er graag, maar zou er niet permanent willen wonen. „Al te nostalgische herinneringen heb ik niet. We moesten thuis altijd werken. Om 5 uur opstaan, eerst de koeien melken, voordat we naar school gingen. En als alle andere kinderen in de zomer naar het zwembad gingen, moesten wij meehelpen met hooien. Vreselijk!”

Maakten uw ouders vakantiediejes?
„Nee. We gingen ook nooit op vakantie, we mochten logeren bij opa en oma. Het was bij ons thuis armoede. Niet zoals ik het later in Midden-Amerika tegenkwam, maar toch wel sappelen. Wat ik heel vervelend vond, was dat we klompen droegen naar school. Dat was goedkoper dan schoenen. Langzamerhand werden we de enige kinderen op klompen. Daar schaamden we ons wel een beetje voor. „Als we verelden dat we uitgelachen werden, zeiden mijn ouders: 'Daar moet je je niets van aantrekken. Volg je eigen weg, wat anderen daarvan vinden, doet er niet zoveel toe.' Maar als kind was dat toch heel vervelend. In het speekwartier mocht ik niet meevoetballen,

PIET DEN BLANKEN

- Geboorteplaats: Wijbosch
- Geboortedatum: 12-01-1951
- Woonplaats: Breda
- Burgerlijke staat: ongehuwd, vader van Sander
- Beroep: documentaire fotograaf/fotojournalist
- Opleiding: mulo, hts, fotovakschool
- Website: www.denblanken.com
- (Foto)boeken: (o.a.) Mores Leren (1986), De Klein-Brabantse Dorpen (1987), El Salvador (1988), Overleven in Oorlogstijd (1997), Beelden van Mantelzorgers (2001), Grensgevallen (2003), De kluiters van 1957 (2003), Brabant bestaat niet (2006, diverse foto's), Mijn moeder was een echte strijder - Ivaña Brooks Torres 1973-2006 (2013).

* = tekst: Lou Keune

door
Jacques Hendriks
jacques.hendriks@indestem.nl

want met die klompen schopte ik veel te hard tegen andermans schenen...\"

Staat u nog wel eens stil bij het moment dat u voor het eerst met een camera in aanraking kwam?
„Dat weet ik nog exact. Dat was hetzelfde moment als waarop ik in aanraking kwam met journalistiek. Ik heb mulo gedaan en daarna hts scheikunde in Eindhoven. Toen ik afgeroepen was, moest ik in militaire dienst, maar weigerde. Zo'n procedure duurt even, dus had ik een tijdelijke baan nodig. Zo werd ik doka-laborant bij Brabants Dagblad en daarna fotograaf. Er ging een wereld voor me open! Op de hts zaten allemaal technocaten, die zich amper voor maatschappelijke dingen interesseerden. Bij de krant was iedereen daarmee bezig! Niet allemaal op dezelfde lijn als ik, maar ook de meest rechtse mensen waren met de samenleving bezig.”

Eenmaal fotograaf koos u er vrij snel voor om als freelanceer documentaires te maken. En u ging reizen, met name naar Midden-Amerikaanse landen als El Salvador en Guatemala. Waarom juist daar?
„Ik ben nooit gaan reizen uit nieuwsgierigheid naar een land. Ik ging naar Nicaragua omdat ik de revolutie wilde fotograferen. Naar El Salvador omdat ik daar het verzet wilde fotograferen. En nog steeds. Onlangs ben ik weer in Guatemala geweest om te fotograferen onder wat voor omstandigheden suikerrietkappers moeten werken. Niet omdat het zo'n mooi land is.”

U heeft met sommige mensen in nood een hechte band gekregen, zoals de prostituee Ivaña uit Nicaragua. Hoe makkelijk of moeilijk is het om vriendschap te sluiten met iemand die zo in de ellende zit?
„Het zijn vaak heel krachtige mensen die oplossingen vinden die wij nooit zouden bedenken. Ik word niet ontmoedigd, maar juist aangemoedigd, als ik zie hoeveel veerkracht zij hebben.”

Moet een journalist geen afstand houden?
„Dat is altijd een dilemma. Ik moet wel een waarnemer blijven, geen actievoerder worden. Tegelijk is het zo dat ik geen diepgaande verhalen kan maken als ik aan de oppervlakte blijf. Misschien ben ik bij Ivaña wel over de grens gegaan. Ik leerde haar kennen in 1997. Nadat de Sandinisten eind jaren '80 de verkiezingen in Nicaragua hadden verloren, kwam er een rechtse, neo-liberale regering. Alles werd geprivatiseerd, het verschil tussen rijk en arm groeide enorm. Ik heb me toen geconcentreerd op criminaliteit en prostitutie, die toen sterk stegen. Ik kwam Ivaña tegen langs de weg. Ze prostitueerde zich om haar kinderen te kunnen voeden. Ze bracht me in contact met andere meisjes, was heel open. Zo is dat contact gegroeid. In 2006 is ze overleden, slechts 33 jaar oud.”

Samen met de sociale wetenschapper Lou Keune heeft u het boek 'Mijn moeder was een echte strijder' aan haar gewijd.

„Lou hield zich op de universiteit van Tilburg bezig met overlevingsstrategieën in heel moeilijke situaties. Ivaña was een schoolvoorbeeld. Het idee was: we maken een portret van Ivaña als voorbeeld van wat neoliberalisme op macro-eco-

nomisch gebied doet met een land als Nicaragua en op micro-economisch gebied met een gezin als dat van Ivaña. We trokken het breder, het moest wel ergens voor staan.”

Je maakt dingen mee, die je niet voor mogelijk houdt. De laatste keer dat ik Ivaña zag, toen ze al doodziek was, zei ze dat ze een kind van iemand had gekregen. Maar door de manier waarop ze met dat kind omging, was het voor mij overduidelijk dat het haar eigen kind was. Misschien genereerde ze zich ervoor dat ze weer zwanger was geworden. Na haar dood ben ik vanwege het boek teruggegaan. Traditiegetrouw nam ik Ivaña's kinderen een dagje mee naar het strand. Daar vertelde de stiefvader van Ivaña dat het jongste meisje, Samantha, toch niet van Ivaña was. Dat was van een andere jonge vrouw in de straat, die niet voor het kind kon zorgen. 'Geef maar hier, ik zorg wel voor haar', had Ivaña gezegd. Mensen die 's ochtends niet weten of ze 's avonds iets te eten hebben, vangen gewoon het kind van een ander op! Zo'n sociale veerkracht, zo'n solidariteit! Dat kom je bij ons niet tegen. Het is dus niet alleen ellende wat je ziet, dit soort dingen gebeuren ook. Dat vind ik zo hoopgevend!”

Blijkt weer eens dat ook een journalist niet 100 procent objectief kan zijn.

Piet den Blanken: 'Ik ben een ouderwetse fotograaf die altijd zijn camera meedraagt.' foto Ron Magelse/het fotoburo

„Ik heb altijd gezegd dat ik niet objectief ben. Dat streef ik ook niet na. Ik wantrouw journalisten die zich objectief noemen, die conformeren zich vaak aan een bestaande macht. Ik ben wel waarnemer. Ik moet feitelijk zijn, journalistiek moet feitelijk zijn.”

Die sociale betrokkenheid, bent die zijn oorsprong in uw Roomse jeugd?
„Ik ben overtuigd atheïst. Maar ik zit wel voortdurend in een kerkelijke omgeving. Mijn foto's zijn in Dongen, Oosterhout en Breda in kerken gekopieerd, momenteel hangen foto's van Ivaña in het Franz Pfannerhuis in Arden, een oude kloosterkapel. En met de theoloog Mario Coolen van Solidaridad ben ik naar Guatemala geweest om mensen te portretteren, die familiesleden hebben verloren tijdens de burgeroorlog.”

U omarmt de kerk niet meer, de kerk u wel. Precies. Ik heb de kerk al in mijn puberteit verlaten. Of nog eerder, ik weet nog dat ik hoorde dat Sinterklaas niet bestond. Toen was mijn eerste reactie: 'Oh, maar dan bestaat God ook niet.' Ik heb me een tijd sterk afgezet tegen de kerk, maar ben daar in mildere geworden. Jan Marijnissen van de SP zei ooit: 'Als ik zie hoeveel mensen steun hebben aan het geloof, wie ben ik dan om te zeggen dat het niet deugt?' „Politiek ben ik gevormd door de

radiopraatjes van Anton Constandse bij de VPRO in de jaren '70. Anarchist, vrijdenker, humanist. Hij was ook atleet en anti-monarchistisch.”

Botst dat nooit als u in Latijns-Amerika bent, de mensen zijn daar zeer gelovig.
„Ik kom gelovige mensen tegen die heel erg in de hoek zitten van sociale veranderingen. Bijvoorbeeld de mensen die familiesleden hebben verloren in Guatemala. Zij die verdwenen en vermoord zijn, waren vaak actief in de kerk. Zetten vanuit zo'n kerkelijke organisatie vakbonden op, om betere arbeidsvoorwaarden af te dwingen. Kortom, gelovige mensen, die hun inspiratie uit een andere hoek halen, maar wel op dezelfde lijn zitten als ik.”

Fotografie is stilstaan bij het moment. Is dat ook de magie, dat je iets kunt stilzetten?
„Vind ik wel. In de journalistiek heb je de discussie wat met fotoshoppen mag. Ik ben daar heel orthodox in. Ik vind dat een foto een momentopname is, dat je daar niets in mag plakken of weg mag halen. „Daniël Koning, een van mijn grote voorbeelden, zei eens: 'In de journalistiek moet je uitgaan van de momentopname. Al het andere is of kunst of flauwekul.' „Ik ben journalist, geen kunstenaar. Maar, en dat is een ontwikkeling die ik betreur,

ik word steeds meer de kunsthoek in gedrukt. Zo'n tien jaar geleden werd het steeds moeilijker mijn werk te publiceren en ging ik steeds meer exposeren. Dat is nu nog zo. Daardoor heb ik het zakelijk steeds slechter te gaan. Toen heb ik een tijdlang een stipendium van het fonds voor de kunst gehad. Mijn foto's komen nauwelijks meer in kranten, tijdschriften. Jammer, want dat is mijn podium, niet de muur van een museum of galerie.”

Het lijkt ook wel of door de mondiale veranderingen mensen zich steeds meer in hun eigen gebieden terugtrekken. Als ik nu aan een Brabantse krant een reportage over Guatemala aanbied, vragen ze wat het met Brabant te maken heeft. Is er geen link, waarom zouden ze het dan publiceren?

Tenslotte, heeft u nog een tip voor onze lezers, waar zouden we wat vaker bij stil moeten staan?
„Iets wat ik wel eens gezegd heb over Ivaña: niet zij is de uitzondering, wij zijn de uitzondering. Bisschop Muskens zei dat heel mooi: 'We leven op een eiland van welvaart in een zee van ellende.' En die zee wordt steeds groter. De rijken worden steeds rijker, de armen steeds armer.” Den Blanken kijkt zijn gesprekspartner met preotegies aan. „Ben ik met Muskens toch weer in de kerk beland!”